

LUZI E il VIAGGIO di SIMONE MARTINI LUZI ÉS SIMONE MARTINI „UTAZÁSA”

Mistione dei generi, mescolanza dei registri: imperativo e insegna dei tempi, cui Luzi nel suo *Viaggio terrestre e celeste di Simone Martini* (1994) non si è sottratto, mostrando di essere forse il più lirico dei maggiori poeti italiani del Novecento, ma anche il più dotato nella resa drammatica, almeno quando un pensiero richieda elaborazione e durata, come qui nella riflessione sull'arte e sul tempo, affidata alla voce del pittore senese del Trecento e dei suoi compagni di avventura.

Nel percorso immaginato per Simone Martini, dalla corte dei Papi di Avignone (dove fu attivo dal 1340 e dove in realtà morì quattro anni dopo) alla natia Siena, il pittore viaggia con la moglie Giovanna, il fratello anch'egli pittore, la sposa di lui e uno studente – che si fa cronista della brigata – attraverso la Via Francigena, cioè quella dei pellegrini di allora, toccando Genova e poi una variegata geografia medievale, su cui si stagliano paesaggi naturali e profili urbani di un'Italia non ancora rovinata dagli scempi edilizi, ma che avvertiamo molto vicina a noi, anzi appena trascorsa, con le sue meraviglie di natura e d'arte e i ricordi di una pluralità di tradizioni cittadine in competizione tra loro come Siena e Firenze: "O Italia ininterrotto agone, / fininterrotta pena".

Luzi si figura di farlo tornare, Simone, quando sente avvicinarsi la morte e avvicinarsi alla sua, così araldicamente gotica e senese, la maniera più realistica e concreta del fiorentino Giotto: "Subentrano più rudi, / più solidi e corposi / e prossimi ai mercanti, / è vero, i nuovi artisti. / Irridono la sua sublimità / e quella dei maggiori". Nel viaggio, che è già consuntivo di un'esistenza e di una impareggiabile esperienza della sublimità dell'arte, si accumulano temi importanti e molto tipici di Luzi, come la dicibilità del reale da parte dell'artista, la fissità e il cambiamento, il tempo e l'oltretempo; l'individuo e il succedersi delle generazioni, ovvero l'enigma della specie; l'avvicinarsi della luce e dell'ombra

A műfajok elegye, az eltérő hangnemek keveredése. Az idők szava, parancsa, szolgálata. Nem vonhatta ki magát ezek alól Luzi, amikor megírta a "Simone Martini földi és égi utazása" című művét 1994-ben. Megmutatta, hogy talán a legirrabbb egyénisége ő a huszadik század olasz költészetének, de ugyanakkor birtokában van a legnagyobb drámai erőnek is. Legalább is akkor, amikor egy gondolat kifejtése időt és a legalaposabb kidolgozást igényli. Márpedig ez a helyzet akkor, amikor a művésztől és az időről megfogalmazott reflexióinak kifejtését a Trecento sienai festőörökségének és kalandbéli barátainak hangjára bízta.

Simone Martinót képzeletbeli utazásának során, amikor is elindul az Avignoni Pápák udvarából (itt működött 1340-től és a valóságban négy év után itt is halt meg) szülővárosába, Sienába, elkíséri felesége Giovanna, a szintén festő fiú, annak felesége, valamint egy diák. Valójában ez a diák az utazó csapat krónikása. A Via Francigenán, az akkori zarándokok útján haladnak, érintik Genovát, majd a középkor világának változatos közegeiben mozognak, látnak gyönyörű természeti tájakat éppúgy, mint városokat, falvakat. Azt az Itáliát járják, melyet még nem tett tönkre az építézet pusztítása, mely annyira közel áll a szívünkhöz. Sőt, alighogy áthaladunk rajta, látjuk a természet és a művészetek kínálta szépségeket, az egykori városi tradíciók sokféleségét, amelyek egymással úgy versengnek, mint ahogy például Siena és Firenze rivalizált egymással: "O Italia ininterrotto agone / ininterrotta pena" (Ó Itália, a folytonos vetélkedés, a folytonos kárhözat).

Luzi időben akkora teszi Simone visszatérését, amikor már érzi saját halála közeledtét, és szinte erre a hangulatra válaszol a festő halálának közeledte. Ez annyira emblematicusan görkös és sienai, szemben Giotto jellemzően firenzei realizmusával és konkrétságával: "Subentrano più rudi / più solidi e corposi / e prossimi ai mercanti / è vero, i nuovi artisti / Irridono la sua sublimità / e quella dei maggiori". (És helyükbe lépnek érdesen / erősen és testesen / és rokoniaként a kufároknak / így igaz, az új művészek / és kigymyolják az ő fenségét / és a többi örököst...) Az utazás során, amely utazás a létezés és a művészet fenségének megélését jelentő olyan, semmivel össze nem hasonlítható